

Røða hjá Sólvit E. Nolsø, landsstýrismanni, til ráðstevnuna Støðan á eldraðkinum í Norðurlandahúsinum 15. mars 2022

Góðan morgun, øll somul.

Í dag eru vit savnaði her í Norðurlandahúsinum um evnið eldraðkið. Vit brynja okkum til dagsins avbjóðingar eins og tær komandi. Hetta krevur allar góðar kreftir. “Góður er gamal í ráðum”, sigur orðtakið, sum eisini gevur afturljóð í útsøgnini um gráa gullið. Og uttan hetta tilfeingið gerst onki.

Eldrapolitikkur tekur støði í ST-samtykt frá 1991, sum yvirskipað snýr seg um fimm grundreglurnar: sjálvræði, luttøku, umorgan, sjálvsmenning og virðileika.

Tá eldraðkið 1. januar 2015 varð lagt til kommunurnar, varð umsitingin av heimatænastuni og eldrarøktini samstundis flutt higar. Og sum landsstýrismaður í almannamálum, eri eg ein av ábyrgdar havarunum av eldraðkinum.

Við stóði í nýggju eldralógini, eru ásetingar gjørdar, bæði fyri hvørji rættindi eldri borgarar hava og hvørjar skyldur kommununar hava móttvegis borgarunum. Lógin skal soleiðis tryggja okkara eldru borgarum samfelags rættindi og tænastr.

Tað er bæði hugaligt, gott og ikki minni neyðugt at síggja, at eftirmetingin av eldralógini er sett á skránni her í dag, eins og sjóneykan verður sett á at skilja og meta um nýggjar møguleikar innan tænastruna á eldraðkinum.

At eldast broytir liviumstöðurnar hjá øllum. Hetta vísir seg á fleiri mótum, eitt nú við bústaði.

At kunna flyta í ein minni bústað, ið er tillagaður eldri fólki, er eitt ynski, sum gongur aftur millum eldri.

Men gerandisdagurin kann vendast á høgdið eftir eini løtu, og førleikin at bígva fyri seg sjálvan verða tikin frá fólki. Tørvur er tá á meira hjálp og tænastum og tí verður talan um ein tørv fyri at fáa búpláss á sambýli- ella røktarheimi. Breiddin á bústaðar tilboðum skal tí lagast eftir hesum tørv.

Sum landsstýrismaður havi eg eisini ábyrgdina av bústaðarøkinum, og verður hetta mál eisini á skránni í dag.

At eldrafeløgini kring landið eru virkin, síggja og hoyra vit dagliga. Lokalfeløgini skipa fyri nógvum tiltøkum og túrum og hava ein virknan leiklut í mun til sínar limir. Tann sosiali parturin og móguleikin at hittast er ikki at undirmeta.

Sum krummtapp fyri hesi eldrafeløg er Landsfelag Pensjónista, sum virkar meira yvirskipað. Og í sambandi við lógararbeiði innan penionistaøkinum, er felagið ein týðningarmikil sparringspartur.

Afturat hesum eru eisini eldraráðini, sum hava til endamáls at ráðgeva býráðspolitkarum og at tryggja at tey eldru verða tikin við í viðkomandi málum.

Tað er ein sannroynd, at okkara eldru eiga lívsroyndir og vitan, sum eigur at verða gagnnýtt og tikin í álvara av okkara fólkaræði.

Eitt øki, har eg sum landsstýrismaður havi havt fokus frá fyrsta degi, er við troti á arbeiðsmegi á eldraøkinum. Ein veruleiki, sum melder seg dag og dagliga, og sum tað er alneyðugt at fáa gjørt nakað við.

Avbjóðingin er tvíbytt: okkum manglar útbúgvinn starvsfólk innan økið, samstundis sum tann eldri parturin av verandi starvsfólkum hevur verið sendur av arbeiðsmarknaðinum.

Tíbetur er breið undirtøka fyri at fáa rættað uppá hesar avbjóðingar. At fáa útbúgvnið starvsfólk er ikki løtuverk, men starvsfólkatrotið eigur at verða tikið í álvara. Sum liður í hesum er frágreiðingin um starvsfólkatrotið nú ávegis.

*

At aldursmarkið fyri at kunna vera virkin á arbeiðsmarknaðin er hækkað er eitt gott og neyðugt stig. Og gott er her í dag at fáa haldgóða kunning um, hvussu pensjónin verður mótroknað í sambandi við arbeiði.

Samstundis mugu fyrireikingarnar til at betra útbúgvingarmøguleikarnar verða loystir, so fleiri fáa móguleikan fyri at útbúgva seg til starvsfólk innan eldraðkið.

*

Talið av eldri fólki í Føroyum er vaksandi og fer at vaksa í framtíðini. Hetta eiga og mugu vit taka hædd fyri, ikki minst fyri at tryggja neyðugu amboðini og fakliga tilfeingið til at lofta okkara eldur borgarum.

Sum útgangsstøði eiga vit sum samfelag at tryggja okkara eldru umstøður og karmar, til at kunna halda fram við einum virknum og virðiligum gerandisdegi so leingi, sum til ber.

Sum landsstýrismaður fari eg í mínum arbeiði at virka fyri, at hesin bólkur av fólki ikki dettur niður ímillum.

Ein liður í tilgongdini at menna eitt rúmligt og eldra vinarligt samfelag er, at skapa opinleika og rúma kjaki. Tað er hendan ráðstevnan eisini ein týðningarmikil lutur í. Tit í Landsfelag Pensjónista, ið hava skipað fyri og havt ábyrgd av hesi ráðstevnu, tykkum fari eg at veita ein hjartans tøkk!

Tað skal verða mítt ynski, at vit øll taka av tí góða førningi, sum verður borðin okkum á hesi ráðstevnu í Norðurlandahúsinum í dag.

Takk fyri!